

Irena Štusej

Ostanite suhe med nalivi

Mislim, da mi bo prišlo. Do roba. Če bo šlo čez, ne vem, kako bo z mano. Povsem očitno je že, da si zapomnim večino besednih zvez iz reklamnih spotov, z jumbo plakatov, displejev v lekarnah, na upravnih enotah, postajališčih in letališčih ter jih uporabim v drugih, neustreznih povezavah. Opazim, da se zapišejo na vabilo na prireditelje, na prošnjo za podaljšanje limita, na seznam stvari, ki jih moram poiskati v torbici, med besede, s katerimi moram razložiti sedmošolcem, zakaj je pomembno, da poleg Harryja Potterja berejo še druge knjige.

Najbrž res nimam pojma, kaj vse lahko citroen stori zame, vem pa, da mi reklame grenijo življenje. Polnim se tudi z drugimi vsebinami, seveda. Murakami, Lainšček, Paasilinna, Drnovšek, Zakaj se v knjižnicah sposodi premalo slovenskih avtorjev in kdo je kriv za to, M. Zorko, Fritz, pa prošnje za oprostitev zamudnin, pa napisi kot *Bureka dons ni, sploh! Peč ne dela nikamor* ali pa *Vozovnice so zmanjkale* pa *A vam ga dam za tukaj al vam ga zavijem za po peš?* in drugo. Večkrat se naglas spomnim besedila *Brižinskih spomenikov*, ki smo ga brali pri Majdiču – *Ak bi naš ded ne sgrešil, te v veki jemu be žiti, starosti ne prijemlonti ...* Ne vem, kdo se v grobu obrača, ko tole sliši, a teksta se spomnim tako in v glavnem takrat, ko sedim v cerkvi in gledam, kako se svetnikom lušči barva s čela. Bog ne daj, da bi me kdo vprašal, komu zvonijo. Pa *ko brez miru okrog divjam, prijatljivi prašajo me, kam*, tudi to mi neštetokrat prehodi misel, še posebno pa, *de ni mesta vrh zemlje, kjer bi pozabil to gorje*. Še posebno zadnje večkrat sprehodim v različnih situacijah; ko čutim, kako v stresnem dnevu težko ostanem prijazna, ko me on po dveh dneh v Črni gori končno pokliče iz WC-ja, *da bi me pozdravil, ker ima samo tri minute časa*, ko stopim v kopalnico z ogledalom, popackanim z zobno pasto, ko na ministrstvu zavrnejo celoten projekt zaradi ene narobe zastavljene besede. Vse bolečine in bolesti, komaj občutene in tiste

močnejše, se dajo utolažiti z *de ni mesta vrh zemlje, kjer bi pozabil to gorje*. A večkrat kot te pridejo na dan reklamne domislvice. Bolj so puhle, nemogoče, nedopustne, prej si jih zapomnim, bolj me obletavajo, se mi vsiljujejo, me obremenjujejo.

Zelo sem popustljiva. A ne do reklam. Tudi če vse ugasnem ali utišam, slišim žensko, ki nekje cvili: Kakšen moški pa je, da ne uporablja malicije. Drzne si sezuti sandal in ga celo treščiti z njim po glavi. Mislim, kakšen moški pa je, da lahko to prenaša, ne glede na to, ali zaudarja ali ne? Je to moški, ki preveč ljubi? Ženski, ki preveč ljubi in se enkrat ali dvakrat na dan zaleti v vrata ali pade po stopnicah, gotovo ne bo prišlo na misel, da bi svojega moškega butala po glavi. Tudi sicer bi razgledana ženska svojemu moškemu bolj tankočutno namignila, kakšen vonj ji ustreza na njegovi koži. Ta domislvice najbrž nagovarja razvajenke v slogu hilton. Zelo sem popustljiva. A ne do reklam. Popuščam drugim stvarjem, ki so sprva videti drzne, a se izkaže, da so pravzaprav mehke. Sinu, na primer, ki mi napiše listek: *Mami, plačaj svojemu sinu kazen za prometni prekršek. Hvala*. Poleg je položnica. Sprva v besu butnem, naj kar sam odgovarja za svoja dejanja. Potem pa v košu za smeti najdem zmečkane listke, ki očitno povedo, da se je trudil spravljivo napisati: *Mami, zdravo ... mamica, joj ... mami ... hvala, zaenkrat, bom bolj pazil ... lp, G. ... lep pozdrav ... pozdrav, G*. Pa mu odpustim. Če pomislim na tista njegova sporočila na mobiju: *Ej, prnes uno knj. od anglce, saj veš kero, pa brž, G.*, je tekst, ki sem ga našla na mizi s položnico, pravo leporečje. Pa mu odpustim.

Zvečer se zgodi, da si z možem doma skupaj ogledava kakšen film. Tako in tako lahko računam z najmanj trikrat po deset minut prekinjanja z reklamami, tako da lahko v tem času naredim, kar je še potrebno; nastavim program za mehčanje perila, precedim kombušo in jo nalijem v steklenice, si stanjšam obrvi, napišem kakšno opravičilo za v šolo, spravim mačka iz hiše. Z možem ta čas reklam ni tako prizanesljiv. Postane lačen, vse ga že srbi od lakote, postaja nestrpen, začne si prinašati hrano, dodatne blazine, revije, začne malodane kampirati. Morda pa odpre Men's health na strani, na kateri je članek o sedmih načinih, kako postati popolnoma vzbujen. Mislim, vedno se trudiš, potem pa kupiš revijo za nekaj evrov in stvar je v teku. Ni še pri tretjem načinu, ko se vrne film. Postane razdvojen, razcepljen, ne ve, kaj bi – nadaljeval proti sedmemu načinu ali spet padel v film, katerega vsebino je deloma že pozabil. Hud boj. Še huje je, če jaz med reklamami ne zginem po opravkih. Fenomen skupnih trenutkov ob reklamah je, da ne zineva niti besede, vendar sem nejevoljna, napadalna, vse dokler ne vstanem in

zginem, da bi me razneslo od besa kje drugje v hiši kot z njim, saj najbrž ne bi vedel, kaj me je doletelo. Mislim, neka ženska mojemu moškemu soli pamet, da ona pa ve, kaj ima njena družina rada in kaj je dobro zanjo. Če bi bil prevod njenega teksta v podnapisih, bi najbrž pisalo: *poglejte, moški, jaz imam rešitev, povejte jo še svoji ženi*. Rahlo gospodinjsko erotično gre okrog mize in vsakemu strese na krožnik testenin konzervo s tunami. Gledajo jo kot boginjo, ki jo imajo le oni, imeli bi jo pa vsi. Očitno kradem svoji družini čas, ko ji pripravljam dobro slovensko kosilo. Čas, ki bi ga lahko porabila za pogovor z otroki, zapravim za praženje krompirja, za žganje čebule za govejo juho, za iskanje črvov, komarjev, gosenic in kar je še takih spolzkih stvari v zeleni solati. Bi to reklamo še nekako prenesla, ko bi bilo s tem konec vsiljevanja nekega vzorca, ki osrečuje. Pa se pojavi sanjska ženska, ki jo nekateri iščejo celo v resničnostnih šovih, a jo zlahka odkrijejo prav v reklamnem spotu, ko se odpravlja čistit WC-školjko. Očitno se je ves dan urejala za enkratni dogodek, ko bo lahko zdrgnila školjko, se rahlo upognila v pasu, da se ji bodo napele snežno bele hlače na zadnjici, stisnila nekaj iz tube s kakšnim pokrovčkom že in se nasmehnila v kamero, da se ti strgajo vsi gumbi na srajci in gatah. Stvar je opravljena, lahko si le še umije roke in gre na večerjo. Tako ali tako je že urejena. Si lahko mislim, kaj se on sprašuje. Sprašuje se, kje je pa on našel žensko, ki se takole uredi le, ko gre na literarni večer, na podelitev diplome ali na večerjo ob svečah. Kako je lahko prav on staknil takšno, ki napiše pol drame vsakič, ko se spravlja čistit školjko, in jo skoraj dokonča, ko odkrije še, kaj vse je zataknjeno, odloženo, odrinjeno pod omarice v kopalnici. Kako je lahko prav njegova tako zoprna, ko se vendar da opraviti tako sanjsko.

Po dveh reklamah se počutim kot lojtrni voz na modni pisti. Neustrezna, preživeta. Potem prideta tisti dve, izmed katerih se ena sprašuje, zakaj so vsi moški v vrsti one druge. Ah, pravi ta, to je moja šauma, kar koli že. Strese pramen svojih las, da te zaboli v dušo, ko se spomniš, kako tvoji ostajajo na krtači, na tleh ali v sesalcu. Se obremenjuješ, ker ne veš, da v trgovini čakajo nate šaume, ki prelisičijo naravo. Takoj ponje in vsi moški bodo v tvoji vrsti. Lepo vas prosim, kaj pa naj počnem z vsemi moškimi v svoji vrsti. Eden je dovolj. Ko ga najdem, se malo zaljubim, spustim lase, da zasijejo, ker sijem jaz. Kaj pomaga dober šampon, če ni energije, svetlobe, ki preskoči v oči in na obraz. Vso gimnazijo sem nosila spete lase, ker ni bilo tipa, ki bi nanesel to svetlobo, to šaumo. Potem sem si jih kmalu spustila. Vsako doleti prej ali slej. Le počakati je treba. Kaj pa v trgovini vedo.

Ženske smo vzpenjalke in ovijalke. Za marsikatero našo skrivnost ni treba, da bi se moški obremenjevali z njo. Znamo jo prikriti. Poudarimo pa tisto, kar je všečno in dopadljivo, da se ovijemo in smo ljubljene. Reklame so to našo diplomacijo popolnoma razgalile, uvrstile, razvrstile, opredelile, do podrobnosti izdale. Od tiščanja v trebuhu, velike vpojnosti, prepuščanja, dvojnega vpojnega jedra, dveh slojev, izmed katerih eden zadrži vonjave, do kapljanja, curljanja, nalivov. Sedim z njim in s svojim sinom, ki me lahko le še ustrelita, ničesar več ne morem priznati. Kar smo skrivale dolga stoletja ženske intimnosti, je izdala komercialna domišljija. Moja stara mama je takrat, ko sem to zadevo s tiščanjem dobila tudi jaz, rekla, da me bo vsak mesec obiskala teta iz Amerike. Naj ji pripravim tiste mehke, čiste krpice, pa bog ne daj, da bi se kopala v kadi, ko bo ona tu. Nisem vedela, da imam teto v Ameriki, še bolj me je zanimalo, zakaj bo naenkrat vsak mesec tu, če je prej nikoli ni bilo. Tudi tega nisem vedela, ali naj pripravim dvojne krpice, ene zame in ene zanjo, ali bo vzela tiste, ki bodo ostale meni. Kar koli sem vprašala v zvezi s tem, je rekla: kar tiho bodi, boš že videla, vse bo prinesel čas. Nismo se kaj dosti menili o tem. Izvedela sem le še, da zdaj lahko imam otroka, ne pa tudi, ali je to obvezno in ali si želim. V zvezi z umivanjem sem teto iz Amerike prelisčila že prvi mesec, saj sem šla v kad, ko še ni prišla. Ko sem ugotovila, da očitno nima namena priti, mi je potem mami na moje prigovarjanje manj bajeslovno razložila skrivnosti ženskosti. Danes so o tem podrobno poučeni fantki, dedki, poštarji, nepokretni, drugače spolno usmerjeni, duhovniki, skratka, vsi, ki bi jim vsaj nekatere podrobnosti lahko ostale prihranjene. Večjo plazmo imaš, bolj očitno je dvojno vpojno jedro, bolj si naglušen, močnejše se širi glas o tiščanju in nalivih.

Prav srečna sem, kadar odkrijem knjigo, ki obeta bolj zavzeto, tankočutno in poglobljeno obravnavanje ženske intimnosti kot reklame. Tako sem oni dan odkrila eno z naslovom *Kako zadovoljiti žensko*, v nadaljevanju pa poglavja *Kako razkosati piščanca*, *Pomen nalepk za nego oblačil*, *Kako se izogniti odvečnemu likanju* in ne nazadnje *Vaša partnerica bo navdušena*. Bila sem šokirana. Mar naj si mislim, da imamo ženske vse manj Erazmov in Branetov, ki vedo, *kako* in ne *s čim* zadovoljiti žensko? Res je, da se beseda *zadovoljiti* uporablja v mnogih ugodnih in neugodnih situacijah, vendar ženske najprej pomislimo na tisto, ki nas najbolj osreči. Ne mislim na plačane položnice, poln tank bencina in podobno, čeprav je tudi to za mnoge dobra predigra. V zvezi s tem nimam prav nič proti fantkom, ki med policami v knjižnici skrivaj listajo po spolnih radostih, intimnih dotikih in erotični masaži. Ženske lahko razkosanega piščanca kupijo v trgovini, teh večšin pa kljub morebitni

nizki marži ne premorejo niti Tuševe niti Merkatorjeve police. Tudi v knjižničarstvu se je nekaj let vztrajno uporabljala besedna zveza *zadovoljiti uporabnika*. Duhovito naključje je, da je knjižnica tudi sicer javna hiša, dostopna vsem. Najbrž je spolna revolucija ozavestila stroko, da je nekega lepega dne vprašala svoje študente: pa od kod imate vendar to zvezo, ki je prav zabavna, prosim vas. Študenti so povedali, da so ob pomoči citatnih indeksov našli strokovne članke, ki vsi po vrsti govorijo o zadovoljevanju uporabnikov. Neprimerno, so rekli profesorji. Odslej uporabnike informiramo, zadovoljijo naj jih drugi, zakaj bi se obremenjevali s tem, tako in tako niso nikoli zadovoljni, zadovoljeni? Eh.

Koliko žensk se resnično ceni, pa si ne morejo privoščiti dragih krem, ne bom nikoli vedela. Znajo pa prelisicati kozmetično industrijo, ki snema drage spote s tistim zmečkanim psom, ki se naslanja ženski na ramo in hoče povedati, s čim si je ona zravnila gube, on bo pa ostal za vedno zmečkan, naj se torej zravnamo tudi me, da ne bomo take, kot je on. Če se cenimo. Meni je on prav všeč. Zguban in otožen. Zravnan ne bi bil več on. Ne vem, zakaj nam tako vsiljujejo vzorce, kako postati drugačni, kot smo. Takšni, kot smo, najbrž nismo za nikamor. Treba je torej biti vse drugo, le to ne, kar smo. Ker se cenimo, bomo najbrž razmislili o tem. Da je besedna zveza *ker se cenim* postala del živega jezika slovenskega naroda, mi je oni dan potrdil tudi sin, ko je povedal, da jih je prfoksa za matko pol ure maserala, da so kao glupi, zaspani in leni in da jih ne bo več gledala, ker se ceni.

Spomnim se tistega spota o mleku. Čeprav mleko ni dobro za ledvične kamne iz kalcijevega karbonata, je bilo dogajanje prav dopadljivo. Ali pa tista: *Moja dva spet zbirata nalepke. Ampak onadva zbirata enaake nalepke. Mislim!* Čeprav meni Tuševe nalepke padajo iz denarnice v Merkatorjevi trgovini in nasprotno, jih je lepo podariti komu, ki mu manjkata le še dve ali ena. Tako drobne stvari, pa tako osrečijo. Prav pozabiš, da stvari ne boš dobil zastonj, da jih boš kupil morda zato, ker že nekaj časa nisi plačal nečesa, česar ne potrebuješ.

Pesem, ki jo slišimo zadnjo, si nenehno ponavljamo. Svetujem: če je zadnja pesem, ki jo slišite, tista *Prišlo mi bo to noč ...*, obvezno poslušajte še naslednjo, tudi če zato zamudite službo, vlak, zmenek, taščo, kar koli. Meni se je prav ta zadnjič vsiljevala ves sestanek strokovnega sveta, čeprav je bila glavna točka dnevnega reda Pripombe k etičnemu kodeksu delavcev v javnih službah. Nekako se da prenesti, če zadeve na sestanku ne potekajo, kot bi želeli. Če pa gre vse kot po maslu, si nehote začnemo glasno mrmrati pesem, ki nam polni glavo, odkar smo ugasili radio. Neprijetno. Tudi z reklamami je tako. Nazadnje na primer vidiš tisto, v

kateri carinik zapleni mehčalec in ga bo tudi obdržal, ker ima ona še vedno tako obstojen pulover. Ko potem prideš med police, verjameš, da prav tega potrebuješ tudi ti. Kaj veš, kdaj te pot zanese do carine. Ne razmišljaj o primerih, v katerih bi potreboval mehčalec v tujini, razmisli raje o tem, da boš lahko pretihotapila prepovedane substance, orožje, absint in kar je takega, če boš imela pravi mehčalec, kajti cariniki padajo na mehčalec. Za vsak primer si v resnici z njim ne mehčaj puloverja, ko imaš namen prestopiti mejo. Kaj veš, morda se ti pulover le razvleče, v tem primeru boš carinike težko prepričala o svoji nedolžnosti.

Rada imam glasbo, imam posluh, zapomnim si besedila, a morda je prav to problem, namreč da si jih zapomnim. Nekatera res zarežejo. V vzgojo, v dopust. *Smisel življenja je ležanje na plaži ... visenje v mreži med dvema drevesi*. No, celo računalnik mi je podčrtal nedopustno zvezo besed. Dva dni sem pripravljala prtljago za smučanje. Vožnja proti smučišču bi bila užitek, če se ne bi vrinili Zmelkowi. Otroka sta poslušala in vso pot tudi pela dolgovezno besedilo o biti, ki mi je zarezalo v uho prav s tistim *med dvema drevesi*. Mislim, otroke do onemoglosti učiš sklanjatve, da si kaj zapomnijo. Mislijo, da ustrezajo tebi, če se jim posreči kakšen sklon. Potem pa slišijo na radiu tole *med dvema drevesi* in že podvomijo o šolstvu, o starših, o celotnem izobraževalnem sistemu, kajti glasbeniki že vedo, zato so pa na radiu. Otroka sta znova in znova prepevala o tej biti, mene pa je minilo veselje do smučanja, še preden sem izvedela ceno smučarskih kart. V vsakem primeru bi morali imeti besedila popevk in pouk slovenščine ločeno življenje. Sin sprašuje, kje piše, da so ta pravila, ki so sprejeta, prava. Morda so pa njihova bolj prava. Ga vprašam, kje pa imate zapisana vaša pravila, ha? Dokler niso zapisana, veljajo ta, ki so bila zapisana nazadnje, in se držite teh! Nastane sumljiva tišina. Vem, razmišlja o zapisanih pravilih. Upam, da se bo spomnil na SSKJ, na Toporišiča, Žagarja in druge prej, preden spet pride naokoli verz *med dvema drevesi*.

On, seveda, še kar razmišlja, radio pa je medtem prav dobre volje. Ne spomnim se, kdo je bil nazadnje tako dobre volje. Za zdaj na cesti nič novega, pravi, čakamo, da nas obvestite, nam sporočite, če se morda kje kaj dogaja. Prav nestrpni so že. Dragi moji, usmilite se radia in se zakantajte v prvo drevo, ki vam pride na pot. Čakajo, da bodo lahko poročali. Tako pozoren do vaših dejanj ni nihče, verjemite. Še ni primernega drevesa? Skušajte nenadoma zaviti na levo. Ne bo vam žal. Imajo že vse, le nagrade za aktualnost poročanja še ne. Čakajo vas bogate nagrade. Dobro, naj uživajo tisti *med dvema drevesi* in tisti, ki čakajo, tako in tako moram razmisliti, kako bi naučila nekega malčka napisati ime Hausenbichlerjeve

ulice, v kateri živi. Za vsak primer, če se izgubi v Siticentru ali Planetutušu, v katerem s starši preživi največ časa.

Lahko si postavljam retorična vprašanja – *kaj mi je tega treba bilo* ali pa *kaj mi pa morejo*. V resnici mi vsega tega ne bi bilo treba slišati, ko bi bili doma tako usklajeni, da ne bi ničesar vklopili. Kadar vem, da ne bo nikogar, ko pridem domov, mi je dobro. Veselim se palčke za uho. Tisti hip se ne morem spomniti večjega užitka. Mislim pa, da nas želijo glede tega prikrajšati, saj zadnje čase govorijo o spreju, od katerega steče maslo iz ušesa. Mislim, gre tu za maslo ali za užitek? Potem mi iz torbe pade ena izmed rumenih revij, vseeno katera, tako ali tako ima že vsak dan vsaj eno, da nam ni treba po nepotrebem čakati do petka ali še dlje. Težko preživim dan, ne da bi vedela, kako je z Britney Spears. Postala sem odvisna od njenih premikov, zato se informiram skrivaj in tega ne priznam. Samo da vem, po kateri poti je šla tisti dan v nakupovalni center, pa mi odleže. Strašljivo tiho je, če ničesar ne vklopim. Poskusim s televizijo, pa mi je bolje. Samo da vem, da nisem sama, da je z mano svet na Kanalu A, pa mi odleže. Čeprav vsako sekundo kdo odide; eni nenadoma na levo, drugi zdrsnejo v teniskah, pa oni, ki so ob istem času na istem kraju, in vsi drugi, ki so hiteli, a vendar niso prišli. Še vseeno ostane dovolj razpoložljivih za politične boje, ne boje, mesarsko klanje, za skoraj preživetveno pomembno izmenjavo mnenj o vzdržnosti pred zakonom in podobno. Tudi vreme bo. To me pomirja. Na mizi je hčerino angleško branje *The butler did it*. Vzamem v roke še to in preberem prvo zgodbo. Mislim, kje še najdeš tako ubogljivega batlerja. Kliče ga gospodar in vpraša, kaj počne žena. Batler pove, da je z vodovodarjem v kopalnici. Aha, tako ali tako je vedel, da ga vara. Naroči batlerju, naj v spalnici poišče puško in oba ustrelji v glavo. Ko batler izpolni naročeno in se vrne, ga gospodar vpraša, kaj je storil s puško. Pove, da jo je vrgel v bazen. Ampak mi nimamo bazena, pove gospodar. A tako, se začudi batler, no, potem imate pa napačno številko, na svidenje. Mirno odloži slušalko.

Jutri se pomenim s hčerko. Obvezno.

In potem jutri spet po isti poti mimo vseh domislic na plakatih, vhodnih vratih, panojih, stebrih, komaj skupaj zbitih deskah, straniščnih stenah, fasadah. Mimo vseh časopisov, ki se sprašujejo, kdaj bo gorelo tudi slovensko morje, ki sprašujejo, ali menimo, da imamo dovolj praznikov, ki ugotavljajo, da bi bil vsak rad Gatesov prijatelj, svetujejo čistilni gel Visibly Clear 2 v 1 in masko za izjemno čisto polt, povedo, česa se je narobe naučil iz porničev, spet nasvet – Prebudi se čudovita, Kako preživeti skok čez plot, Ups, hitri prstki – seks, ko si sama, Ostanite suhe med nalivi, Raziskave kažejo, da so moški manj kritični in obsojajoči kot

ženske, Branje ne redi, Kazni po novem – izreži in si za opozorilo prilepi na armaturno ploščo, Ali si depresivna?, Dan začni s popolnim raztegom – pokloni se prebujajoči se Zemlji, Horoskop za ribo: ogrela se boš za izkušenega, vendar precej neodgovornega tipa. Skratka, naslovi, s katerimi je mogoče napisati zgodbo našega življenja, vsak dan novo, drugačno od včerajšnjega in jutrišnjega dne.

Ko vse utihne, ko ugasnejo vse luči razen tiste na moji nočni omarici, se vrnem k Lainščku. Vedno počaka, da pridem. Ne išče me prej, ker ve, da bi me zmedel, če bi me nepričakovano poiskal v tem zmedenem, strganem, nalomljenem, odrgnjenem svetu. Bi zardela in se nekako izognila srečanju z njim, če bi zaslutila, da prihaja ob nepravem času. Ko pa sem sama, ga vzamem v roke in se položim med njegove strani. Pustim, da se mi bliža, da se mi odmika, me upogne in spet poravna. Dovolim, da me prehodi, napolni, izprazni. Če ne bi imela teh strani, bi kar spolzela. Stran od ljudi. Tako pa si s teh strani nalijem čas za nov dan in je spet dobro. Vsem bi nam moralo biti tako dobro.

Kaj sem hotela povedati? Najbrž predvsem to, da je življenje lepo prav zato, ker imamo možnost v skrušenosti, polomljenosti in preobilici dneva najti nekaj tako lepega, kot je beseda, ki jo iztisne duša, ko je sama s sabo. Beseda, s katero so popisane strani knjige, ki jo zvečer odložimo na omarico, da nas počaka do novega večera. Že zato je vredno.